

Onko sektorilla väliä? Julkisen sektorin ja kolmannen sektorin toimijoiden ylläpitämien matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen keskinäiset erot ja yhtäläisyydet

Tutkimuksen lähtökohdat: Artikkelissa käsittelemme julkisen ja kolmannen sektorin organisaatioiden ylläpitämiä, kaikille avoimia matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, joiden tavoitteena on muiden muassa haavoittuvassa asemassa olevien sosiaalisen osallisuuden tukeminen ja edistäminen. Kohtaamispaikkatoimintaa ylläpitävät monet eri lähtökohdista toimivat tahot, mutta toimintakenttää koskeva tutkimus on hyvin vähäistä. Kysymme, millä tavoin kohtaamispaikat ilmentävät omien sektoriensa piirteitä ja millä tavoin eri sektoreille yhteisiä kohtaamispaikkatoiminnan kentän käytäntöjä. Tarkastelemme näitä eroja ja yhtäläisyyksiä yhdessä suuressa suomalaiskaupungissa hyödyntäen hybridisaation teoreettista näkökulmaa.

Menetelmät: Tutkimus perustuu julkisen ja kolmannen sektorin matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen työntekijöille tehtyyn kyselyyn (N=53, vastausprosentti 77 %). Kuvaamme vastausten jakaumia soveltuvilla sijaintia ja hajontaa kuvaavilla tunnusluvulla. Sektoreiden välisiä ja kolmannen sektorin sisäisiä eroja tarkastelemme soveltuvilla epäparametrisilla menetelmillä.

Tulokset ja päätelmät: Eri sektoreiden kohtaamispaikat erosivat toisistaan useiden hybridiorganisaatioteorian määrittelemien sektorikohtaisten ydinelementtien osalta. Omistajuus, taloudelliset resurssit ja toiminnalliset prioriteetit erottivat eri sektoreiden kohtaamispaikkoja toisistaan eniten. Toisaalta myös hybridisaatioksi tulkittavia yhtäläisyyksiä eri sektoreita edustavien paikkojen välillä löytyi. Päätösvallan ja inhimillisten resurssien suhteen erot olivat pieniä tai vaikeasti tulkittavia. Tuloksemme osoittavat, että kumpikin sektori voi omaksua piirteitä toisiltaan. Lisäksi tuloksissamme on nähtävissä kolmannen sektorin sisäistä erilaisuutta; paikat jakautuivat työntekijävaltaisempiin ja resurssiltaan turvatumpiin (eli julkista sektoria näiltä osin muistuttaviin) kolmannen sektorin kohtaamispaikkoihin sekä perinteisempiin, jäsenlähtöisiin oma-aputoimijoihin, jotka taas kokevat resurssinsa heikommiksi.

ASIASANAT: Kolmas sektori, julkinen sektori, matala kynnyks, sosiaalipalvelut, sosiaali- ja terveysjärjestöt

HENRIETTA GRÖNLUND, TUIJA SEPPÄLÄ

YDINASIAT

- Kohtaamispaikkoja tai niiden sektorikohtaisia eroja on Suomessa tutkittu hyvin vähän.
- Tutkimus osoittaa eroja omistajuudessa, taloudellisissa resursseissa ja toiminnallisissa prioriteeteissa ja samankaltaisuutta päätösvallassa ja inhimillisissä resursseissa.
- Lisäksi kolmannen sektorin sisällä paikantuu jako perinteisempiin oma-apujärjestöihin ja ammatillisempiin auttajiin.
- Suomessa(kin) sosiaali- ja terveysalan sektorien sumeneminen on keskeinen ilmiö, josta tutkimus tuottaa lisätietoa.

JOHDANTO

Tässä artikkelissa kysymme, millä tavoin julkisen ja kolmannen sektorin ylläpitämät kohtaamispaikat ilmentävät omien sektoriensa piirteitä ja millä tavoin ne ilmentävät sektoreille yhteisiä kohtaamispaikkatoiminnan käytäntöjä. Tarkastelemme julkisen ja kolmannen sektorin organisaatioiden eroja, yhtäläisyyksiä ja suhdetta edustamaansa sektoriin yhden toimintamuodon osalta yhdessä kaupungissa. Keskitymme suuren suomalaiskaupungin matalan kynnyksen kohtaamispaikkoihin, jotka ovat kaikille maksuttomia ja avoimia ajanviettopaikkoja, joissa voi esimerkiksi lukea lehtiä ja tavata muita ihmisiä (ks. esim. 1, 2). Katsomme kohtaamispaikkatoiminnan muodostavan erityisen kiinnostavan kohteen sektorien välisten erojen ja samankaltaisuuksien tarkastelulle. Kohtaamispaikkatoiminta muodostaa väljän toimintakentän, joka ei esimerkiksi kytkeydy suoraan lakisääteisiin palveluihin. Kohtaamispaikkojen voidaan yhtäältä nähdä rakentuvan kolmannelle sektorille tyypillisille periaatteille ja toimintatavoille, kuten yhteisöllisyydelle, paikallisuudelle, vapaaehtoisuudelle ja vapaamuotoisuudelle (esim. 3). Toisaalta niitä voidaan tarkastella sosiaalisena palveluna, jonka tavoitteena on erityisesti heikossa asemassa olevien sosiaalisen osallisuuden tukeminen ja edistäminen (1, 4, 5, 6). Kohtaamispaikkatoiminnassa julkisen ja kolmannen sektorin roolit voidaan nähdä toisiaan täydentävinä tai paikkaavina sekä ainakin osittain myös päällekkäisinä.

Sektorien välisten erojen ja yhtäläisyyksien tutkimisen mielekkyys nousee niiden lähtökohteisesti erilaisiksi mielletyistä rooleista, erilaisesta lainsäädännössä määritellystä asemasta sekä sek-

torien välisten erojen sumenemisestä käytännössä. Yhteiskunnasta on eritelty tyypillisesti kolme sektoria, joilla on nähty olevan erityiset piirteet ja toimintalogiikka. Julkinen sektori viittaa kuntien ja valtion oikeusperustaiseen toimintaan, yksityinen markkinalähtöiseen, voittoa tavoittelevaan yritystoimintaan ja kolmas sektori kansalaislähtöiseen, usein yhdistys- tai säätiömuotoiseen toimintaan. Erityisesti kolmas sektori on rajoiltaan häilyvä ja sisällöllisesti moninainen yhteiskunnan osa. Määritelmällisesti siihen kuuluvien toimijoiden nähdään olevan jotakin muuta kuin valtion ja kuntien tai yritysten toiminta: valtiosta erillinen ja voittoa tavoittelematon. Lisäksi kolmannen sektorin ominaisuuksiksi liitetään ainakin kansalaisista lähtevä aktiivisuus, demokraattisuus, vapaaehtoisuus, yleishyödyllisyys sekä yhteisöllisyys. (7, 8.) Suomessa, kuten muissakin pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa, kolmannen sektorin rooli on laajojen julkisten palvelujen kehittämisen myötä suuntautunut hyvinvointipalveluja enemmän harrastustyyppiseen toimintaan sekä vaikuttamistoimintaan, kuten vaikutuskanavien tarjoamiseen kansalaisille tai asiantuntijalausuntojen esittämiseen lainsäädäntöprosesseissa. Sektorin merkitys työllistäjänä on ollut verrattain vaatimaton, ja asema suhteellisen riippumaton julkisesta rahoituksesta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen kentällä sektoria edustavien organisaatioiden rooli on ollut julkisen sektorin palveluja täydentävä. (9, 10.)

Sektorien erillisuus ja erilaisuus on kuitenkin yhä useammin kyseenalaistunut viime vuosikymmeninä. Yhtäältä on yhä enemmän huomioitu, miten ideaalityypiset erittelyt usein lähtökohteisesti kärjistävät todellisia eroja. Toisaalta tutkijat ovat kiinnittäneet huomiota kehityssuuntiin, jotka ovat hämärtäneet sektoreiden välille piirrettyjä rajoja. Erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen kenttä on myös Suomessa ollut muutoksessa. Markkinaistuminen, palvelujen leikkaukset ja palvelujen tuottaminen julkisen, yritysten ja kolmannen sektorin monituottajamallina ovat haastaneet perinteistä sektoriajattelua. Julkisen sektorin peruspiirteiden on nähty muuttuvan, kun sen toiminnassa on omaksuttu hallinnollisia malleja ja toimintatapoja erityisesti liike-elämästä. Samalla yritykset ja kolmannen sektorin toimijat kantavat lisääntyneessä määrin vastuuta palveluista, joiden tuottamisesta julkinen sektori on aiemmin vastannut. (Esim. 11, 7, 12.)

Näihin kehityskulkuihin ja julkisen sektorin markkinaistumiseen liittyen on alettu puhua myös kolmannen sektorin muutoksesta. Palvelutuotannon vaatimukset kolmannelle sektorille ovat kasvaneet, kilpailutukset lisääntyneet ja julkisen rahoituksen ehdot kiristyneet ja ohjaavuus lisääntynyt. Kilpailutuksissa kolmannen sektorin toimijat rinnastetaan nykyisin yrityksiin. Muutosten nähdään vaarantaneen tai heikentäneen kolmannen sektorin toimijoiden autonomiaa, organisatorisia piirteitä sekä instituutioiden toimintalogiikkaa. Kolmannen sektorin roolin nähdään muuttuvan aiemmasta kansalaisyhteiskuntatoimijasta enemmän palveluntuottajaksi. Erityisesti kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa (esim. 13, 14, 15, 16, 17, 18) näitä muutoksia on käsitelty niin sanotun hybridisoitumisen eli sektorien sekoittumisen ja organisaatioiden sekamuotoistumisen ja samankaltaistumisen näkökulmista. Suomessa sektorirajojen sumenemista ja sektorien muutosta koskeva tutkimus (ks. 19, 20, 7, 11, 21, 22, 23, 24) on keskittynyt tarkastelemaan yhtäältä julkisen ja toisaalta kolmannen sektorin organisaatioiden sopeutumista tai suhtautumista toimintaympäristön ja eri toimijoiden muuttuviin odotuksiin. Ulkoisiin paineisiin sopeutumisen näkökulma soveltuu hyvin muutosten tarkasteluun monissa konteksteissa ja tilanteissa, muttei ota huomioon organisatorisen muutoksen moniulotteisuutta (esim. 14). Muutospaineita syntyy myös sektoreiden sisällä ja vaikutteet leviävät sektorien välillä eri syistä ja eri tavoin (esim. 25, 26, 27). Tutkimuksissa onkin toivottu enemmän asettelmia, joissa muutosta tarkastellaan moniulotteisemmin ja eri sektorien näkökulmista vain yhden sektorin tarkastelun sijaan (esim. 14, 28).

Erilaiset matalan kynnyksen yhteisöt ja kohtaamispaikat, kuten myös laajemmin kolmannen sektorin toiminta, ovat nousseet eri yhteyksissä keskeisiksi osallisuuden, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin edistämisen areenoiksi. Niiden rooli on keskeinen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien tuki- ja palvelumuotona, jota myös rahoitetaan merkittävässä määrin julkisin varoin. Tutkimustieto näistä palveluista on kuitenkin vähäistä ja hajanaista. Tarkastelemalla eri sektorien rooleja, suhteita ja vastuita saamme tietoa eri toimijoiden asemasta ja mahdollisuuksista toimia tällä hyvinvoinnin tuottamisen kentällä sekä mahdollisista toimintakenttää koskevista kehittämistarpeista.

Tässä artikkelissa tarkastelemme ja vertaamme keskenään julkista ja kolmatta sektoria edustavien organisaatioiden toimintaa samalla toimintakentällä. Peilaamalla organisaatioiden toimintaa niiden edustamien sektorien omaispiirteisiin, pystymme yhden sektorin analyysistä syvällisemmin tarkastelemaan sektorien välisiä eroja ja samankaltaisuuksia. Voidaan olettaa, että tällä kentällä toimivat julkisen ja kolmannen sektorin organisaatiot toteuttavat ainakin joiltain osin samankaltaisia käytäntöjä, ja ilmentävät saman toimintakentän toimijoiden keskinäistä samankaltaisuutta. Samaan aikaan voidaan olettaa, että julkisen ja kolmannen sektorin toimijat joiltain osin eroavat toisistaan, ja ovat säilyttäneet oman sektorinsa ominaispiirteitä. Hyödynnämme analyysissä Billisin (29) esittämää teoriaa hybridioorganisaatioista muodostaen sen pohjalta testattavat hypoteesit.

TEOREETTINEN TAUSTA JA HYPOTEESIT: ERI SEKTOREIDEN ORGANISAATIOTASON YDINELEMENTIT JA NIIDEN SEKOITTUMINEN

Organisaatioiden hybridisoitumisella viitataan yleisesti prosessiin, jossa organisaatiot omaksuvat muille sektoreille ominaisia piirteitä. Hybridisoitumisen nähdään yleisesti olevan seurausta organisaatioiden sopeutumisesta toimintaympäristön epävarmuuteen. Organisaatiot voivat myös lähtökohtaisesti olla hybridejä, kuten esimerkiksi valtion omistamat yritykset. Hybridioorganisaatioissa sekoittuvat eri sektoreita ilmentävät rakenteelliset, lailliset tai tavoitteisiin liittyvät elementit. (Esim. 30.) Billisin (29) suhteellisen laajasti käytetty hybridioorganisaatioteoria lähtee liikkeelle siitä, että kullekin sektorille on määriteltävissä ideaalityyppi, joka kuvaa sektorin tilaa ennen hybridisaatiokehitystä. Ideaalityypin määrittely perustuu yhtäältä sektoreille/organisaatioille yhteisten yleisten rakenteellisten piirteiden tai ydinelementtien tunnistamiseen, toisaalta näiden piirteiden jokaiselle sektorille muodostamien erityisen luonteen, logiikan ja periaatteiden tunnistamiseen. Billisin mukaan jokaisella organisaatiolla on juuret jollakin sektorilla, jonka periaatteisiin organisaatio on ensisijaisesti sitoutunut. Organisaatioiden on myös viestittävä sidosryhmille, minkä sektorin vastuullisuusperiaatteita ne noudattavat. Hybridisaatiota ei voida siis ajatella sektorirajat sumentavana jatkumona (ks. myös 31). Hybridisoituneet organisaatiot eivät myöskään muo-

dosta omaa erillistä sektoriaan, koska niissä ei ole tunnistettavissa muista sektoreista erillisiä johtamis- ja toimintaperiaatteita (29). Billisin listaamia ydinelementtejä ovat omistajuus, päätösvalta, toiminnalliset prioriteetit, taloudelliset resurssit ja inhimilliset resurssit (suomennokset Rantamäen, 22). Nämä ydinelementit ovat operationalisoiduissa eri sektoreiden osalta ja siksi laadimme tutkimusasetelmissamme hypoteesit niiden pohjalta. Kuvaamme Billisin listaamat ydinelementit tarkemmin seuraavassa.

Billis (29) määrittelee omistajuuden eri tasoilla – virallinen, aktiivinen, todellinen – ilmeneväksi organisaatiota koskevaksi päätöksentekovastuuksi. Määritelmän tulisi olla sovellettavissa myös kolmannelle sektorille, joka perinteisten, esimerkiksi taloustieteen, omistajuuden määritelmien mukaan on ollut vailla omistajuutta. Käytännössä omistajuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, kenellä on oikeus osallistua tavoitteiden määrittelyyn, ja kuka voi tehdä organisaatioon liittyviä päätöksiä. Julkisella sektorilla omistajuuden nähdään olevan demokraattisen poliittisen järjestelmän mukaisesti kansalaisilla. Kolmannelle sektorille on tyypillistä, että omistajuus on jäsenillä, jotka määrittelevät toiminnan lähtökohdat. Päätösvalta viittaa puolestaan omistajuuden jalkautumiseen: kenellä on oikeus osallistua ja vaikuttaa toimintaa koskevien päätösten tekemiseen ja toimeenpanoon. Julkisella sektorilla viranomaiset käyttävät julkista valtaa, kolmannella sektorilla päätösvaltaa on nähty olevan jäsenistöllä. (29, 22.)

Toiminnalliset prioriteetit tarkoittavat organisaation olemassaolon syytä, toiminnan päämääriä. Julkisella sektorilla näitä määrittää julkisen palvelun velvoite, kolmannella sektorilla sitoutuminen organisaation toiminta-ajatuksen. (29.) Kunnallisten sosiaali- ja terveyspalveluiden yhtenä tehtävänä voidaan nähdä niin sanottuun normaaliyhteiskuntaan sovellettaminen. Kolmannen sektorin roolina taas on ollut täydentää julkista sektoria vastaamalla erityisesti tähän normaaliyhteiskuntaan syystä tai toisesta heikosti kiinnittyneiden tarpeisiin. Kolmannen sektorin erityisinä tehtävinä on nähty sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tai yhteisöllisyyden tukeminen, osallisuuden edistäminen, vertaistuellinen identiteetin vahvistaminen ja syrjässä olevien äänenä toimiminen (32). Sektorit eroavat luonnollisesti myös taloudellisten resurssien osalta. Siinä missä

julkisen sektorin toimintaa rahoitetaan verovaroilla, kolmannen sektorin taloudelliset resurssit muodostuvat ideaalittyyppisesti lahjoituksista ja jäsenmaksuista (29). Julkisen sektorin inhimillisten resurssien nähdään muodostuvan viranhaltijoista. Yhdistysten jäsenet ja vapaaehtoistoimijat taas ovat kolmannen sektorin inhimillistä pääomaa (29).

Ydinelementit voivat kuitenkin sekoittaa organisaatioissa (29). Hybridisaation oletetaan tapahtuvan joko orgaanisesti organisaation muuttamalla toimintaperiaatteitaan ja yhden asian johtaessa seuraavaan tai organisaatio voi lähtökohtaisesti syntyä hybridinä, joista esimerkkinä yhteiskunnalliset yritykset. Hybridisoitumista on havaittu tapahtuvan eri syistä ja eri suuntiin sektoreiden välillä. Organisaatioiden on todettu samankaltaistuvan muun muassa lainsäädännöllisten ja rahoituksen liittyvien muutosten vuoksi. Organisaatiot voivat myös jäljitellä toistensa toimintatapoja oletuksella, että ne johtavat parempaan menestykseen tai esimerkiksi tehokkaampiin tai laadukkaampiin palveluihin. Lisäksi käytännöt ja rakenteet leviävät asiantuntijaverkostossa esimerkiksi työntekijöiden siirtymisen, kumppanuuksien tai konsulttien hyödyntämisen myötä. (14, 33, ks. myös 26.)

Suomalaiset tutkimukset ovat tukeneet Billisin hypoteesia organisaatioiden kiinnittymisestä oman sektorinsa ydinelementteihin ja organisaatioiden hybridisoitumisesta. Rantamäki (22) havaitsi palveluja tuottavien kolmannen sektorin toimijoiden omaksuneen julkisen ja yksityisen sektorin toimintaperiaatteita. Kuitenkin kolmannen sektorin erityiset piirteet olivat edelleen nähtävissä. Vastaavasti Pirkkalainen ym. (34) havaitsivat maahanmuuttajajärjestöjen onnistuneen säilyttämään roolinsa edustamiensa jäsenten tai niin sanottujen ensisijaisten omistajien edustajina ja asianajajina huolimatta lisääntyneistä palveluntuotantosopimuksista julkisen sektorin kanssa. Kolmannen sektorin toimijoiden on myös havaittu legitimoivan toimintaansa edelleen voimakkaasti sektoriinsa liitettyjen ominaisuuksien avulla, vaikka ne toiminnassaan omaksuisivatkin muiden sektoreiden periaatteita (esim. 23).

Kolmannen sektorin muutoksen on Suomessa nähty liittyvän paitsi markkinaistumiseen myös sektorin sisällä tapahtuviin muutoksiin (esim. 35, 36, 23). Kolmannen sektorin toimijat

ovat riippuvaisempia ulkoisista rahoituksista, ja niiden toimintaa sisäisesti ohjaavat säädökset ovat muita sektoreita väljempää, mikä voi luoda enemmän painetta ja mahdollisuuksia hybridisaatiolle (33, 15). Kolmas sektori on kuitenkin sisäisesti moninainen. Osa kolmannen sektorin toimijoista on ammatillisesti toimivia palveluntuottajia, osa pääosin vapaaehtoisvoimin toimivia ja vertaistukeen perustuvia jäsenyhdistyksiä, osa jotain tältä väliltä (esim. 37). Hybridisoitumisen voidaan olettaa olevan voimakkainta kolmannen sektorin palveluntuottajaorganisaatioissa, jotka ovat usein riippuvaisempia ammatillisesta työvoimasta ja julkisesta rahoituksesta.

Tässä artikkelissa kysymme siis, millä tavoin julkisen ja kolmannen sektorin ylläpitämät kohtaamispaikat ilmentävät omien sektoriensa piirteitä eli Billisin määrittelemiä organisaatiotason ydinelementtejä. Lisäksi tarkastelemme sitä, millä tavoin eri sektoreita edustavat kohtaamispaikat ilmentävät yhteisiä kohtaamispaikkatoiminnan kentän käytäntöjä, joissa yhdistyvät eri sektorien piirteet. Julkisen ja kolmannen sektorin paikkojen välisten erojen ja yhtäläisyyksien lisäksi tarkastelemme kolmannen sektorin sisäisiä eroja. Tarkastelemme erikseen palveluntuottamiseen suuntautuneita ja jäsenpohjaisia, vertaistukeen suuntautuneita kolmannen sektorin paikkoja.

Edellä käsitellyn pohjalta olemme muodostaneet seuraavat hypoteesit:

H1 (Omistajuus) Julkisen sektorin kohtaamispaikat perustuvat julkisen palveluvelvoitteen toteuttamiseen. Kolmannen sektorin kohtaamispaikat perustuvat jäsenistön tarpeisiin.

H2 (Päätösvalta) Julkisen sektorin kohtaamispaikoissa päätösvaltaa on johdolla ja työntekijöillä, kolmannen sektorin kohtaamispaikoissa kävijöillä ja hallituksella.

H3 (Taloudelliset resurssit) Julkisen sektorin kohtaamispaikoissa taloudelliset resurssit koostuvat kaupungin budjetista, kolmannen sektorin kohtaamispaikoissa jäsenmaksuista, lahjoituksesta ja avustuksista.

H4 (Inhimilliset resurssit) Julkisen sektorin kohtaamispaikoissa inhimillinen resurssi painottuu työntekijöihin. Kolmannen sektorin kohtaamispaikoissa inhimillinen resurssi painottuu vapaaehtoisiin.

H5 (Toiminnalliset prioriteetit) Julkisen sektorin kohtaamispaikoissa toiminnalliset prioriteetit keskittyvät yhteiskuntaan kiinnittämiseen,

kolmannen sektorin paikoissa sosiaaliseen osallisuuteen.

MENETELMÄT

Tutkimus perustuu suuressa suomalaisessa kaupungissa toimiville julkisen ja kolmannen sektorin matalan kynnyksen kohtaamispaikoille tehtyyn kyselyyn. Määrittelimme matalan kynnyksen kohtaamispaikan tietyssä osoitteessa sijaitseväksi paikaksi, jossa on julkisen tai yleishyödyllisen tahon järjestämää maksutonta toimintaa säännöllisesti vähintään kaksi kertaa viikossa, kohtaamispaikkaan meneminen ei edellytä ennakoilmoittautumista tai ajanvarausta ja siellä on mahdollisuus muun toiminnan ohella viettää aikaa vapaamuotoisesti toisten ihmisten seurassa (ks. esim. 38).

Eri toimijoiden ylläpitämistä kohtaamispaikoista ei ole olemassa kattavia rekistereitä, joten kartoitimme kohtaamispaikat useita eri lähteitä hyödyntäen: Kansalaisareena ry:n kohtaamispaikkarekisteri, asukastiloja koskevat selvitykset ja kaupungin verkkosivut, relevanttien keskusjärjestöjen ja seurakuntien verkkosivut, erilaiset palveluoppaat sekä sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoituspäätökset. Lopuksi kaksi kenttää tuntee asiaantuntijaa arvioi laatimamme kohtaamispaikkalistan kattavuutta. Rajasimme kohtaamispaikat sosiaali- ja terveyssektoriin. Kartoituksessa tunnistettiin yhteensä 69 edellä esitetyn määritelmän mukaista kohtaamispaikkaa. Julkisen sektorin paikkoja edustivat kaikille avoimet asukastalot, vanhuksille ja työttömille suunnatut palvelukeskukset sekä päihde- ja mielenterveysongelmallisille tarkoitettut päivätoimintakeskukset (N = 29). Kolmannen sektorin paikat olivat erilasten yhdistysten, järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen ylläpitämiä ja suunnattu joko kaikille ihmisille tai tietyille erityisryhmille (N = 40).

Kohtaamispaikkoihin lähetettiin joko sähköinen kysely tai tiedot käytiin keräämässä paikan päällä. Kyselyyn vastasi yksi työntekijä kustakin kohtaamispaikasta. Kyselyyn osallistui yhteensä 53 kohtaamispaikkaa, joista 24 (45 %) oli kaupungin ja 29 (55 %) kolmannen sektorin ylläpitämiä. Kokonaisuudessaan vastausprosentti oli 77 (kaupunki 83 % ja 3. sektori 73 %).

Hypoteesien testaamiseen käytetyt muuttujat on esitetty liitteessä 1.

Käytettyjen mitta-asteikkojen ja aineiston jakauman perustella päädyimme tekemään sekto-

rivertailut soveltuvilla epäparametrisilla menetelmillä. Luokitteluasteikollisten muuttujien sektorivertailut on tehty khiin neliö -testillä (H2, H3 ja H5) ja jatkuvien muuttujien sektorivertailut Mann-Whitney U -testillä (H4).

TULOKSET

OMISTAJUUS

Tarkastelimme omistajuutta toiminnan lähtökoh-
tien ja vastaajien ammatillisuuden näkökulmasta. Vertailut osoittivat, että julkisen ja kolmannen sektorin kohtaamispaikkojen toiminnan lähtökohdat ja ammatillisuus erosivat toisistaan sektorien piirteiden suuntaisesti ja hypoteesi 1 sai tukea.

Kaupungin kohtaamispaikkojen lähtökohta on julkisen palvelun tarjoamisessa. Arjen tasolla päätöksentekovastuu on sosiaalialan ammattilaisilla. Lähestulkoon kaikilla kaupungin kohtaamispaikoissa kyselyyn vastanneilla oli sama sosiaalialan koulutus, mikä kertoo työntekijöille asetetuista pätevyysvaatimuksista sekä omistajuuden kytkeytymisestä vahvasti määrätynlaiseen asiantuntijuuteen myös käytännön tasolla.

Kolmannen sektorin kohtaamispaikat jakautuivat oma-aputoimijoihin (28 % kaikista paikoista) ja erilaisista lähtökohdista auttamistyötä tekeviin (26 % kaikista paikoista). Oma-aputoimijat olivat erilaisia vertaistukeen perustuvia jäsenyhdistyksiä, joissa omistajuuden voidaan katsoa olevan lähtökohteisesti jäsenillä (ks. esim. 39, 40). Toisten auttamiseksi organisoituneet toimijat olivat pääasiassa uskonnollisia yhdyskuntia, säätiöitä ja järjestöjä, joissa kävijöille/asiakkaille ei tarjottu jäsenyyttä, ja joissa omistajuuden voidaan katsoa olevan näiden organisaatioiden hallituksilla. Kolmannen sektorin kohtaamispaikkojen arjessa omistajuus ei ollut yhtä

selkeästi kuin kunnallisissa kohtaamispaikoissa millään ammattiryhmällä. Toisten auttamiseksi organisoituneissa paikoissa kyselyyn vastanneiden työntekijöiden koulutustaustasta löytyi monenlaisia auttamistyöhön soveltuvia koulutuksia sosiaali- ja hoitoalan tutkinnoista, psykologeihin ja teologeihin. Oma-aputoimijoiden kohdalla työntekijöiden koulutustausta oli moninaisin sisältäen teknistä-, kaupallista-, kulttuuri- ja sosiaalialaa.

PÄÄTÖSVALTA

Tarkastelimme arjen päätösvaltaa kysymällä, kuinka paljon eri tahot vaikuttavat kohtaamispaikan toimintaan eli kenellä on oikeus osallistua ja vaikuttaa toimintaa koskevien päätösten tekemiseen ja toimeenpanoon. Oletimme päätösvalan olevan julkisen sektorin paikoissa johdolla ja työntekijöillä, kolmannen sektorin paikoissa kävijöillä ja hallituksella. Eri tahojen arvioidussa vaikutusvallassa ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja julkisen ja kolmannen sektorin välillä. Hypoteesi 2 ei siis saanut tukea vaan osoitti pikemminkin organisaatioiden samankaltaisuutta. Taulukossa 1 on esitetty, miten vastaajien arviot siitä, kenellä on paljon valtaa toiminnan määrittelyssä, jakautuivat.

Koko aineiston tasolla vaikutusta katsottiin olevan eniten kohtaamispaikkojen työntekijöillä ja vähiten organisaation hallituksella. Eri tahojen arvioidussa vaikutusvallassa ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja julkisen ja kolmannen sektorin välillä. Kolmannen sektorin sisäiset erot olivat kuitenkin merkitseviä. Oma-aputoimijat arvioivat toisten auttamiseksi organisoituneita useammin hallituksella olevan paljon valtaa ($\chi^2= 4,9(1)$, $p=.027$) ja ilmensivät näin selkeämmin kolmannen sektorin piirteitä. Sen sijaan toisten auttamiseen painottuvat paikat arvioivat oma-aputoi-

Taulukko 1. Päätösvalan jakautuminen kohtaamispaikoissa, paljon valtaa %, (N = 53)

	Kohtaamispaikassa käyvät ihmiset	Kohtaamispaikan työntekijät	Kohtaamispaikan johtaja	Organisaation hallitus
Julkinen sektori	71	88	67	33
3. sektori	52	76	62	35
<i>Oma-aputoimijat</i>	60	60*	60	53*
<i>Toisten auttajat</i>	43	93*	64	14*
Yhteensä	60	81	64	34

Ryhmiä väliset vertailut on tehty khiin neliö -testillä. * $p<.05$

mijoita useammin työntekijöillä olevan paljon vaikutusvaltaa ja ilmensivät näin enemmän julkisen sektorin piirteitä ($\chi^2=4,3(1)$, $p=.039$).

TALOUDELLISET RESURSSIT

Oletimme, että julkisen sektorin resurssit koostuvat kaupungin budjetista ja kolmannen sektorin jäsenmaksuista, lahjoituksista ja avustuksista. Hy-

poteesi 3 sai joiltain osin tukea. Julkisen sektorin kohtaamispaikkojen taloudelliset resurssit koostuivat pääosin kaupungin budjetista, kolmannen sektorin paikkojen taas Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskuksen (STEA) ja kaupungin järjestötuista sekä osin lahjoituksista. Sen sijaan jäsenmaksujen merkitys oli vähäinen. Eri rahoituslähteiden merkitystä on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Kohtaamispaikkojen toiminnan rahoitus, merkittävä rahoituslähde tai rahoituslähde %, (N=53)

	Jäsenmaksut	Kirkollisvero	Kaupungin budjetti	Organisaation muu oma rahoitus	Kaupungin järjestötuki	STEA	ESR	Lahjoitukset
Julkinen sektori	0**	0	100***	0**	4***	0***	0	8*
Kolmas sektori	27**	10	3***	31**	59***	72***	0	35*
<i>Oma-aputoimijat</i>	53**	0	7	33	87**	73	0	27
<i>Toisten auttajat</i>	0**	21	0	29	29**	71	0	43
Yhteensä	15	6	47	17	34	40	0	23

Ryhmien väliset vertailut on tehty khiin neliö -testillä. * $p<.05$; ** $p<.01$; *** $p<.001$. STEA = Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus; ESR = Euroopan sosiaalirahasto.

STEA:n katsottiin olevan yhtä merkittävä rahoittaja oma-aputoimijoiden ja toisten auttamiseksi organisoituneiden keskuudessa. Sen sijaan oma-aputoimijat olivat saaneet kaupungin järjestötukea useammin kuin toisten auttamiseksi organisoituneet toimijat ($\chi^2=10,1(1)$, $p=.002$). Noin kolmasosa ilmoitti saaneensa rahoitusta myös lahjoituksista, jäsenmaksuista sekä muusta organisaation omarahoituksesta. Noin puolet oma-aputoimijoista oli saanut tuloja jäsenmaksuista, kun taas toisten auttamiseksi organisoituneet eivät olleet keränneet jäsenmaksuja lainkaan. Jäsenmaksut arvioi merkittäväksi rahoituslähteeksi vain yksi kolmannen sektorin toimija.

Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan nykyisen rahoituksen riittävyttä sekä toiminnan jatku-

vuutta/vakiintuneisuutta (ks. taulukko 3). Valtaosa arvioi rahoituksen olevan vähintään jokseenkin riittävä. Julkisen ja kolmannen sektorin välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. Kolmannen sektorin sisällä oma-aputoimijat kokivat toisten auttamiseksi organisoituneita useammin rahoituksen riittämättömäksi ($\chi^2=3,1(1)$, $p=.077$).

Toiminnan jatkuvuuteen/vakiintuneisuuteen oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä, eikä julkisen ja kolmannen sektorin välillä ollut eroa. Kolmannen sektorin sisällä oma-aputoimijat näkivät toiminnan jatkuvuudessa toisten auttamiseksi organisoituneita useammin ongelmia ($\chi^2=6,6(1)$, $p=.010$).

Taulukko 3. Rahoituksen määrän ja toiminnan jatkuvuuden riittävyys, täysin tai jokseenkin riittävä % (N =53)

	Rahoituksen määrä	Toiminnan jatkuvuus/vakiintuneisuus
Julkinen sektori	74	92
Kolmas sektori	62	79
<i>Oma-aputoimijat</i>	47(*)	60*
<i>Toisten auttajat</i>	79(*)	100*
Yhteensä	67	82

Ryhmien väliset vertailut on tehty khiin neliö -testillä. (*) $p<.10$; * $p<.05$.

INHIMILLISET RESURSSIT

Oletimme julkisen sektorin kohtaamispaikoissa inhimillisten resurssien painottuvan työntekijöihin ja kolmannen sektorin kohtaamispaikoissa vapaaehtoisiiin. Hypoteesi 4 sai vain vähän tukea.

Tulokset antavat viitteitä palkkatyön yleisyydestä myös kolmannen sektorin kohtaamispaikoissa (taulukko 4). Työsuhteista henkilöstöä oli ollut kahta kohtaamispaikkaa lukuun ottamatta kaikissa kolmannen sektorin kohtaamispaikoissa. Työsuhteista henkilöstöä oli keskimäärin kuitenkin enemmän kaupungin kuin kolmannen sektorin kohtaamispaikoissa ($U=197$, $p=.010$), erityisesti kokoaikaisia palkattuja työntekijöitä oli keskimäärin enemmän ($U=233$, $p=.055$). Osa-aikaisten tai palkkatuella olevien määrissä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja sektoreiden välillä.

Ei-työsuhteisten henkilöryhmien osalta sektoreiden välillä ei ollut havaittavissa eroja. Valtaosassa kohtaamispaikkoja oli viimeisen kuukauden aikana ollut kuntouttavassa työtoiminnassa olevia henkilöitä (64 % paikoista), vapaaehtoisia (79 % paikoista) ja opiskelijoita (62 %). Heitä oli keskimäärin yhtä paljon molemmilla sektoreilla. Kolmannen sektorin sisällä osa-aikaisia

työntekijöitä oli useammin toisten auttamiseksi organisoituneissa kohtaamispaikoissa ($U=64$, $p=.068$).

Tarkastelimme inhimillisiä resursseja myös suhteessa kohtaamispaikkojen kävijämääriin. Kävijämääristä ei kaikissa paikoissa pidetty tarkkaa kirjaa, ja osa ilmoituksista perustuu arvioihin. Päivittäiseksi kävijämääräksi ilmoitettiin keskimäärin (mediaani) 40 eri ihmistä mutta vaihtelua oli paljon (3–1000). Kaupungin paikoissa päivittäisiä kävijöitä oli keskimäärin enemmän kuin kolmannen sektorin paikoissa ($U=127$, $p=.000$). Kolmannen sektorin sisällä kävijämäärissä ei ollut eroa.

Kaikkienensa kohtaamispaikoissa oli keskimäärin (mediaani) yhtä kävijää kohti 0,08 työsuhteista henkilöä (1 työsuhteinen henkilö 11:sta kävijää kohti), mutta vaihtelua oli paljon (1 työsuhteinen henkilö 2–70 kävijää kohti). Osa-aikaisia suhteessa kävijämääriin oli keskimäärin enemmän kolmannen sektorin paikoissa ($U=249$, $p=.084$). Kolmannen sektorin sisällä toisten auttamiseksi organisoituneissa paikoissa oli kävijämääriin suhteutettuna osa-aikaisia työntekijöitä enemmän kuin oma-aputoimijoiden keskuudessa ($U=59$, $p=.039$).

Taulukko 4. Inhimillisten resurssin määrä viimeisen kuukauden aikana suoraan sekä suhteessa kävijämääriin (kursiivilla), mediaani ja vaihteluväli, ($N = 53$)

	Kokoaikaiset palkatut työntekijät	Osa-aikaiset palkatut työntekijät	Palkkatuella työllistetyt	Työsuhteiset yhteensä	Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvat	Vapaaehtoiset	Opiskelijat
Julkinen sektori	3 (1–18)(*) <i>0,03 (0,01–0,13)</i>	0 (0–5) <i>0 (0–0,13)(*)</i>	1 (0–15) <i>0,01 (0–0,38)</i>	7,5 (2–19)* <i>0,06 (0,01–0,40)</i>	1 (0–8) <i>0,01 (0–0,16)</i>	4 (0–130) <i>0,09 (0–0,75)</i>	1 (0–4) <i>0,01 (0–0,08)</i>
Kolmas sektori	1,5 (0–12)(*) <i>0,04 (0–0,43)</i>	0,5 (0–9) <i>0 (0–0,30)(*)</i>	0 (0–7) <i>0 (0–0,14)</i>	4 (0–12)* <i>0,13 (0–0,45)</i>	0,5 (0–5) <i>0,01 (0–0,17)</i>	7,5 (0–65) <i>0,22 (0–1,44)</i>	1 (0–8) <i>0,02 (0–0,10)</i>
<i>Oma-apu toimijat</i>	2 (0–9) <i>0,06 (0–0,43)</i>	0 (0–2) (*) <i>0 (0–0,03)*</i>	0,5 (0–4) <i>0,11 (0–0,07)</i>	3,5 (0–9) <i>0,11 (0–0,43)</i>	1 (0–4) <i>0,03 (0–0,10)</i>	5 (0–30) <i>0,22 (0–0,71)</i>	1 (0–8) <i>0,02 (0–0,08)</i>
<i>Toisten auttajat</i>	2 (0–12) <i>0,03 (0–0,40)</i>	1 (0–9) (*) <i>0,01 (0–0,30)*</i>	0,5 (0–7) <i>0 (0–0,14)</i>	4,5 (1–12) <i>0,13 (0,03–0,45)</i>	0,5 (0–5) <i>0 (0–0,17)</i>	4,5 (0–65) <i>0,15 (0–1,44)</i>	1 (0–4) <i>0,03 (0–0,10)</i>
Yhteensä	2 (0–18) <i>0,03 (0–0,43)</i>	0 (0–9) <i>0 (0–0,30)</i>	1 (0–15) <i>0,1 (0–0,38)</i>	5 (0–19) <i>0,08 (0–0,45)</i>	1 (0–8) <i>0,01 (0–0,17)</i>	5 (0–130) <i>0,10 (0–1,44)</i>	1 (0–8) <i>0,01 (0–0,10)</i>

Ryhmiä väliset vertailut tehty Mann-Whitney U -testillä. (*) $p<.10$; * $p<.05$.

Valtaosa kohtaamispaikoista arvioi henkilöstön määrän, osaamisen ja pysyvyyden sekä vapaaehtoisten määrän olevan vähintään jokseenkin riittäviä. Erityisesti henkilöstön osaaminen nähtiin riittäväksi (ks. taulukko 5). Kuitenkin noin

neljännes kohtaamispaikoista arvioi henkilöstön ja vapaaehtoisten määrän olevan riittämätön. Henkilöstön pysyvyydessä nähtiin ongelmia useammin julkisen sektorin paikoissa ($\chi^2= 5,7(1)$, $p=.017$). Kolmannen sektorin sisällä ei ollut eroja.

Taulukko 5. Inhimillisten resurssien riittävyys, täysin tai jokseenkin riittävä %, (N=53)

	Henkilöstön määrä	Henkilöstön osaaminen	Henkilöstön pysyvyys	Vapaaehtoisten määrä
Julkinen sektori	79	100	71*	75
Kolmas sektori	70	100	94*	73
<i>Oma-apu toimijat</i>	71	100	92	69
<i>Toisten auttajat</i>	69	100	100	83
Yhteensä	75	100	84	74

Ryhmiä väliset vertailut on tehty khiin neliö -testillä. *p<.05.

TOIMINNALLISET PRIORITEETIT

Oletimme julkisen sektorin kohtaamispaikkojen keskittyvän enemmän yhteiskuntaan kiinnittymiseen kuten työllistämiseen, palveluihin pääsyn tukemiseen ja mielekkään tekemisen tarjoamiseen. Kolmannen sektorin paikkojen oletimme keskittyvän yhteisöllisyyteen, vertaisuuteen ja vaikuttamiseen. Hypoteesi 5 sai tukea.

Yleisesti ottaen kohtaamispaikat tarjoavat kävijöille ennen kaikkea ajanviettopaikan ja mahdollisuuden kohdata muita (ks. Taulukko 6). Havainto on yhtenevä matalan kynnyksen kohtaamispaikan määritelmän kanssa. Sektoreiden välillä oli havaittavissa painotuseroja. Kolmannen sektorin paikoissa ruoka-apua ($\chi^2= 5,5(2)$, p=.064) ja muuta materiaalista apua ($\chi^2= 5,4(2)$, p=.068) tarjotaan julkisen sektorin paikkoja useammin. Lisäksi kolmannen sektorin paikat näkivät julkisen sektorin paikkoja useammin

vaikuttamistyön keskeiseksi osaksi toimintaansa ($\chi^2= 5,1(2)$, p=.078). Sen sijaan kahden muun perinteisesti kolmanteen sektoriin liitetyn toiminnan – vertaistuen ja vapaaehtoistoiminnan – osalta sektoreiden välillä ei ole havaittavissa tilastollisesti merkitsevää eroa. Julkisen sektorin paikoissa korostuu toiminnallisuus ja yhteiskuntaan kiinnittäminen kolmannen sektorin paikkoja enemmän: ne katsovat useammin tarjoavansa mielekkästä tekemistä ($\chi^2= 9,0(2)$, p=.011) ja resursseja omaehtoiseen toimintaan ($\chi^2= 5,4(2)$, p=.067). Lisäksi palveluneuvonta ($\chi^2= 5,4(2)$, p=.068) ja työllistäminen ($\chi^2= 6,2(2)$, p=.045) ovat useammin keskeinen osa niiden toimintaa. Toisaalta julkisen sektorin paikoissa on myös kolmannen sektorin paikkoja enemmän niitä, joiden toimintaan työllistäminen ei kuulu. Kolmannen sektorin sisällä tilastollisesti merkitseviä eroja ei havaittu.

Taulukko 6. Toiminta-, tuki- ja apumuotojen keskeisyys kohtaamispaikkojen toiminnassa, keskeinen osa toimintaa %, (N=53)

	Ruoka-apu	Materiaalinen apu	Ajanviettopaikka	Kohtaamispaikka	Ohjattu vertaistuki-toiminta	Keskustelu- ja kuunteluapu	Vapaaehtois-työ	Vaikuttamistyö
Julkinen sektori	21(*)	0(*)	96	100	63	88	75	19
Kolmas sektori	41(*)	7(*)	93	96	52	74	61	48
<i>Oma-apu toimijat</i>	33	7	93	93	46	62	57	46
<i>Toisten auttajat</i>	50	7	93	100	57	86	64	50
Yhteensä	32	4	94	98	57	80	67	35

Taulukko 6. jatkuu

	Mielekäs tekeminen	Resurssit omaehtoiseen toimintaan	Uusien tietojen ja taitojen oppiminen	Arjen taitojen ja elämän-hallinnan tuki	Palveluneuvonta	Palvelu-ohjaus	Työllistäminen
Julkinen sektori	96*	71(*)	38	46	79(*)	75	44*
Kolmas sektori	61*	48(*)	33	43	50(*)	54	21*
<i>Oma-apu toimijat</i>	71	47	33	43	43	50	21
<i>Toisten auttajat</i>	50	50	33	43	57	57	21
Yhteensä	77	59	35	44	64	64	31

Ryhmiä väliset vertailut on tehty khiin neliö -testillä. (*)p<.10; *p<.05.

YHTEENVETO JA POHDINTA

Tutkimuksemme perusteella kohtaamispaikkatoiminta ilmentää osin hybridisaatioksi tulkittavia yhtäläisyyksiä eri sektoreita edustavien paikkojen välillä. Samalla näyttää siltä, että kohtaamispaikkatoiminnan kenttä ei ole kehittynyt täysin yhtenäiseksi vaan eroja löytyi sekä julkisen ja kolmannen sektorin paikkojen välillä että kolmannen sektorin sisällä.

Hybridisaatioksi tulkittavia yhtäläisyyksiä eri sektoreita edustavien paikkojen välillä siis löytyi; erityisesti erot päätösvallassa ja inhimillisissä resurssissa olivat pieniä tai vaikeatulkintaisia. Kävijöillä oli eri sektorien paikoissa yhtä paljon vaikutusta kohtaamispaikan toimintaan, ja vapaaehtois- ja vertaistoimintaa oli molemmissa yhtä paljon. Näitä piirteitä voidaan pitää kolmannen sektorin ydinelementteinä, joita myös julkisen sektorin kohtaamispaikat toteuttavat. Aiempi tutkimus on osoittanut julkisen sektorin – ja kolmannen sektorin sen myötä – markkinaisuutuneen ja mukautuneen yksityisen sektorin toimintatapoihin, ja kolmannen sektorin organisaatioiden on nähty joutuvan omaksumaan muiden sektorien piirteitä muun muassa rahoitukseen liittyvien paineiden vuoksi (esim. 13, 15, 18). Tuloksemme osoittavat kuitenkin, että julkinen sektori voi omaksua piirteitä myös kolmannelta sektorilta, ja ryhtyä toteuttamaan sen ydinelementtejä edustavaa toimintaa – vaikkakin niitä oman sektorinsa lähtökohtiin ja toimintatapoihin soveltaen.

Vapaaehtoistoiminnan leviämistä julkisen sektorin toimintaan voidaan tulkita jäljitteleväksi samankaltaistumiseksi (33), jossa toimivaksi osoitautunut toimintatapa leviää muidenkin organisaatioiden toimintatavaksi. Suomessakin yksi kolmannen sektorin rooli on ollut kokeilla työmenetelmiä, joita julkinen sektori hyvinvointivaltion kasvaessa usein omaksui tai otti hoitaakseen (esim. 32). Aivan uudesta ilmiöstä ei julkisen sektorin vapaaehtoistoiminnassa ole kyse. Esimerkiksi Helsingissä sosiaali- ja terveyssektorilla vapaaehtoistyötä on toteutettu jo 1970-luvulla. Vapaaehtoistyön merkitys esimerkiksi vanhuksille ja työttömille suunnatuissa palvelukeskuksissa on merkittävä (41). Toisaalta voidaan kysyä, mihin tarpeisiin julkinen sektori pyrkii vapaaehtoistoiminnalla kohtaamispaikoissa vastaamaan, ja onko se paras tapa vastata näihin tarpeisiin. Vapaaehtoistoiminta voi lisätä hyvinvointia sekä

osallisuuden ja toimijuuden kokemuksia (esim. 42), ja sitä kautta tukea ja toteuttaa julkisen sektorin yhtä ydintehtävää, yhteiskuntaan kiinnittämistä. Toisaalta osa kohtaamispaikkojen kävijäkunnasta voi pikemminkin tarvita työtä tai parempaa toimeentuloa. Julkisen sektorin organisoimaa vapaaehtoistoimintaa voidaan tällöin tarkastella jopa näennäis- tai sekundääritoimintana, johon toimijat ryhtyvät, kun ne eivät pysty vaikuttamaan varsinaiseen tarpeeseen tai toteuttamaan sektorinsa ydintoimintaa (ks. esim. 43).

Sektorirajat ylittävän samankaltaisuuden lisäksi tuloksissamme on nähtävissä sektorien välistä ja kolmannen sektorin sisäistä erilaisuutta. Billisin (29) nimeämistä sektorien organisaatiotason ydinelementeistä omistajuus, taloudelliset resurssit ja toiminnalliset prioriteetit erottivat eri sektoreiden kohtaamispaikkoja toisistaan eniten. Julkisen sektorin kohtaamispaikat painoutuivat kolmannen sektorin paikkoja enemmän ammatillisuuteen, kaupungin budjettirahoitukseen ja yhteiskuntaan kiinnittävään toimintaan. Kolmannen sektorin kohtaamispaikat taas painoutuivat monipuolisempiin lähtökohtiin, järjestöavustuksiin ja lahjoituksiin sekä julkisen sektorin aukkoja paikkaavaan toimintaan ja vaikuttamistoimintaan. Tuloksemme ovat tältä osin samansuuntaisia muiden suomalaisten kolmannen sektorin organisaatioiden hybridisoitumistutkimusten kanssa (esim. 34; 22). Kolmannen sektorin organisaatiot ilmentävät muiden sektoreiden piirteitä, mutta ovat kuitenkin säilyttäneet myös omaleimaisuuttaan.

Tiettyjen elementtien kohdalla erilaisuutta ilmentävä jakolinja ei kuitenkaan kulje sektorien välissä vaan kolmannen sektorin sisällä. Tuloksissamme ilmeni jako työntekijävaltaisempiin ja resurssiltaan turvatumpiin, eli julkista sektoria näiltä osin muistuttaviin, kolmannen sektorin kohtaamispaikkoihin sekä perinteisempiin, jäsenlähtöisiin oma-aputoimijoihin, jotka kokevat resurssinsa heikommiksi ja joissa työntekijöiden koulutustausta on moninaisin.

Kolmannen sektorin toisten auttamiseksi suuntautuneiden kohtaamispaikkojen työntekijäkeskeisyys voi liittyä yhtäältä haluun auttaa tehokkaammin – tai tavalla, jonka uskotaan olevan tehokas – eli jäljittelevään samankaltaisuuteen. Toisaalta se voi liittyä myös haluun turvata resurssseja, kun esimerkiksi avustuksia pystytään hakemaan ammattimaisemmin, eli pakottavaan

samankaltaisuuteen. (33.) Toisten auttamiseen suuntautuneet paikat kokivatkin resurssinsa ja toiminnan jatkuvuuden oma-aputoimijoiden paikkoja paremmiksi. Avustusten hakemiseen liittyvät vaatimukset saattavat osaltaan edistää kolmannen sektorin toiminnan muuttumista työntekijäkeskeisemmäksi ja ammatillisemmaksi, jolloin oman sektorin ydinelementit heikentyvät ja muiden sektorien piirteet vahvistuvat.

Suomessakin kolmannen sektorin toimijat ovat perinteisesti saaneet julkista tukea, mutta tukiin liittyvien vaatimusten koetaan kiristyneen ja ohjaavan nykyään toimintaa voimakkaasti. Sosiaali- ja terveysjärjestöt kokevat, että avustusrjestelmä loukkaa niiden itsemääräämisoikeutta ja lisää hallinnollista taakkaa. Tämä lisää palkkatyövoiman tarvetta ja vaikeuttaa vapaaehtoisten löytämistä luottamustehtäviin (37). Tältä osin voidaan katsoa myös yksityisen sektorin lainalaisuuksien, kuten tehokkuusvaatimusten, valuvan sekä julkisen sektorin että sen myöntämien avustusten kautta kolmannen sektorin toimintaan.

Kolmannen sektorin muutoksen on kuitenkin nähty liittyvän paitsi yhteiskunnallisiin myös sektorin sisällä tapahtuviin muutoksiin (esim. 35, 44, 36, 23, 30). Tämän tutkimuksen aineistoilla emme pysty suoraan ottamaan kantaa hybridisaation syihin. Huomionarvoista on myös, että toiminnan painotuksissa ei oma-apuun ja toisten auttamiseen suuntautuneiden kolmannen sektorin organisaatioiden välillä ollut tuloksissamme eroja. Kolmannen sektorin organisaatioilla on muun muassa Billisin (29) mukaan kuitenkin eniten menetettävää, mikäli ne kadottavat ominaissektorinsa edut, arvot ja identiteetin. Tämä näkökulma on tutkimuksemme tulosten valossa syytä ottaa huomioon esimerkiksi kolmannen sektorin organisaatioiden julkisessa rahoituksessa ja rahoittajien vaatimuksissa. Kolmannen sektorin toimijoiden mahdollisuudet tuottaa juuri niille tyypillistä, alhaalta ylös rakentuvaa osallisuutta voi vaarantua, jos niitä ohjataan liikaa painottamaan tehokkuutta, ammatillisuutta tai muita muiden sektoreiden periaatteita.

Olemme tarkastelleet artikkelissa julkisen ja kolmannen sektorin kohtaamispaikkojen eroja ja yhtäläisyyksiä yhdessä suuressa suomalaiskaupungissa. Tuloksia ei voi yleistää kaikkiin suomalaisiin kohtaamispaikkoihin tai muuhun kolmannen sektorin toimintaan. Tutkitussa kaupungissa

kyseessä on kuitenkin kokonaistutkimus. Kysely on toimitettu kaikille kohderyhmänä oleille kohtaamispaikoille, jotka on kartoitettu erityisen huolellisesti. Vastausprosentti kyselyyn oli 77 %. Tältä osin tutkimuksen tuloksia voidaan pitää hyvin kuvaamaansa toimintaa edustavana.

Käyttämämme Billisin hybridisaatioteoria on yksi näkökulma ja väline sektorien erojen ja yhtäläisyyksien tarkasteluun. Se kiinnittää tarkastelun kuitenkin vain tähän yhteen näkökulmaan ja eri sektoreita edustavien organisaatioiden oletettuihin ideaalityyppeihin piirteisiin ja eroihin. Sellaisenaan teoria jättää huomioimatta monia muita asioita kuten sektorirajojen sumeutta ja sektorien sisäistä moninaisuutta, jotka ovat myös varsin kontekstisidonnaisia. Esimerkiksi seurakuntien rooli jää tarkastelun ulkopuolelle etenkin kontekstissa, jossa niitä ei ole luontevaa nähdä vain osana kolmatta sektoria (ks. esim. 45).

Käsillä olevan tutkimuksen vastaajat edustavat kohtaamispaikkojen työntekijöitä. Jatkossa olisi syytä tarkastella myös kohtaamispaikkojen kävijöiden näkemyksiä ja kokemuksia. Edelleen eri sektorien rooleista, suhteista ja vastuista hyvinvoinnin tuottamisen kentillä tarvitaan tietoa matalan kynnyksen palvelujen kentällä mutta myös laajemmin. Tarkempi tutkimus kolmannen sektorin itsenäisyydestä, sen toimintaan vaikuttavista tekijöistä ja näiden vaikutusten seurauksista on tarpeen erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuudistuksen yhteydessä, kun sektorien välistä yhteistyötä pyritään edistämään ja kehittämään. Tulevaisuuden tarpeiden lisäksi rohkaisemme historiallista tutkimusta tarkastelemastamme toimintakentästä, esimerkiksi hybridisoitumisen vaiheista ja suunnista. Hybridejä kehityskulkuja tai toteutumisia olisi tarpeen tarkastella myös tiettyjen organisaatioiden toimintaan syvemmin perehtyvillä tapaustutkimuksilla.

RAHOITTAJAT:

Tutkimusta on rahoittanut Jane ja Aatos Erkon säätiö.

KIRJOITTAJIEN KONTRIBUUTIOT:

Grönlund suunnitteli tutkimuksen lähtökohdat, aineistonkeruun ja analysoinnin yhdessä Seppälän kanssa. Grönlund osallistui tulosten tulkitintaan ja artikkelin kaikkien osioiden kirjoittamiseen.

Seppälä suunnitteli tutkimuksen lähtökohdat, aineistonkeruun ja analysoinnin yhdessä Grönlundin kanssa. Seppälä keräsi aineiston ja vastasi sen analysoinnista. Seppälä osallistui tulosten tulkitseen ja artikkelin kaikkien osioiden kirjoittamiseen.

Grönlund ja Seppälä hyväksyvät artikkelin lopullisen julkaistavan version, ottavat vastuun artikkelin kaikista osa-alueista ja sitoutuvat mahdollisesti ilmenevien epäselvyyksien selvittämiseen.

Grönlund, H., Seppälä, T. Does sector matter? Differences and similarities between public sector and third sector low threshold meeting places. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine 2021: 58: 430–444.

Starting point: The research focuses on public sector and third sector low threshold meeting places, which are open for all and aim in supporting and increasing the social participation among people in vulnerable positions. Meeting places are operated by different organizations, but research on them is scarce. We ask, to which extent public sector and third sector meeting places represent the principles of their own sector and to what extent they represent joint principles of the field of low threshold meeting places. We scrutinize the differences and commonalities by focusing on this one form of activity in one Finnish city, using the theoretical viewpoint of hybridization.

Methods: A survey was conducted among low threshold meeting places in a large Finnish city (N=53, response rate 77 %). We analyzed the differences between sectors with non-parametric tests.

Results and conclusions: The places representing different sectors of society differed from one another according to the theoretical principal sector elements. Ownership, resources, and operational priorities differentiated them the most. However, in relation to governance and human resources differences between sectors were small or unclear. Our results show that both sectors can adopt elements from the other. Our results also show differences within the third sector, between places which resemble public sector places and places which represent a more traditional, membership-based self-help type of an organization.

Keywords: Third sector, Public sector, Low Threshold, Social services, Social and health associations.

Saapunut (08.01.2020)
Hyväksytty (22.03.2021)

LÄHTEET

- (1) Leemann L, Hämäläinen R-M. Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut – pohdintaa käsitteiden sisällöstä. *Yhteiskuntapolitiikka* 2016;81:586–594.
- (2) Törmä S. Kynnyskysymyksiä: huono-osaisimmat huumeiden käyttäjät ja matala kynnyks. Helsinki: väitöskirja, Helsingin yliopisto; 2009.
- (3) Haarni I. Eläkeläisten kohtaamispaikat tekemisen ja tapaamisen yhteisöinä. *Gerontologia* 2010;1:3–13.
- (4) Seppälä T, Grönlund H, Kempainen T. Matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen sijainti ja saatavuus Helsingin kaupunginosissa. *Janus*; 2020;28:115–132. doi.org/10.30668/janus.74407
- (5) Tedre S, Pulkkinen A. Palvelu, johon köyhyys tiivistyy: tutkimus kristillisen päihdetyön päiväkeskuksista. *Diakonian tutkimus* 2010;2:115–142.
- (6) Törmä S. Huono-osaisimmat huumeiden käyttäjät matalan kynnyksen päiväkeskuksessa. *Janus* 2007;15:133–148.
- (7) Möttönen S. Ovatko järjestöt hyvinvointivaltion purkajia vai puolustajia? *Yhteiskuntapolitiikka* 2009;74:61–71.
- (8) Siisiäinen M. Yhdistyslaitoksen yleiskuva Jyväskylässä. Kirjassa: Siisiäinen M. (toim.) *Yhdistykset kolmannen sektorin toimijoina. Tutkimus jyväskyläläisistä yhdistyksistä*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto; 2002.
- (9) Salamon LM, Sokolowski SW, Haddock MA. Explaining civil society development. A social origins approach. Baltimore: Johns Hopkins University Press; 2017.
- (10) Trägårdh L. Rethinking the Nordic welfare state through a neo-Hegelian theory of state and civil society. *Journal of Political Ideologies*

- 2010;15:227–239.
doi.org/10.1080/13569317.2010.513853
- (11) Matthies A-L. Toisenlainen kolmas sektori. Pohjoismaiden sosiaali- ja terveysjärjestöt tutkimuksen valossa. *Yhteiskuntapolitiikka* 2007;72:57–71.
- (12) Vaarama M, Karvonen S, Kestilä L. *ym.* Suomalaisten hyvinvointi 2014. Helsinki: THL; 2014.
- (13) Aimers J, Walker P. Resisting hybridity in community-based third sector organisations in Aotearoa New Zealand. *Voluntas* 2016;27:2666–2684. doi.org/10.1007/s11266-016-9776-2
- (14) Arvidson M. Change and tensions in non-profit organizations: beyond the isomorphism trajectory. *Voluntas* 2018;29:898–910. doi.org/10.1007/s11266-018-0021-z
- (15) Leiter J. An industry fields approach to isomorphism involving Australian nonprofit organizations. *Voluntas* 2013;24:1037–1070. doi.org/10.1007/s11266-012-9298-5
- (16) Rhodes ML, Donnelly-Cox G. Hybridity and social entrepreneurship in social housing in Ireland. *Voluntas* 2014;25:1630–1647. doi.org/10.1007/s11266-013-9421-2
- (17) Roy MJ, Sato K, Calò F. Further limits to institutional isomorphism? Introducing the ‘neo-contingency approach’ to the field of community-led social ventures. *Voluntas* 2015;26:2536–2553. doi.org/10.1007/s11266-014-9529-z
- (18) Smith SR. Hybridity and nonprofit organizations: the research agenda. *Am BehavSci* 2014;58:1494–1508. doi.org/10.1177/0002764214534675
- (19) Jurvansuu S, Rissanen P. Päihde- ja mielenterveysyhdistysten vapaaehtoistoiminta kolmannen sektorin hybridisaatiokehityksen näkökulmasta. *Tietopuu: Tutkimussarja* 2017;1:1–15.
- (20) Laitinen H. Nuorten, valtion vai markkinoiden asialla? Nuorisojärjestöjen hybridit toimintalogiikat. *JYU väitöskirjat* 31. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto; 2018.
- (21) Mänttari-van der Kuip M, Tammelin M, Anttila T. Organisaatioiden isomorfismi. *Julkiset organisaatiot ja yhdenmukaisuuden paine.* *Yhteiskuntapolitiikka* 2018;83:233–244.
- (22) Rantamäki N. Onko enää kolmatta vaihtoehtoa? Kolmannen sektorin erityisyys ja ammattimainen sosiaalipalvelujen tuottaminen. *Yhteiskuntapolitiikka* 2016;81:632–643.
- (23) Ruusuvirta M. Does sector matter? Plural characteristics and logics in third sector festival organisations. *JYU Dissertations* 60. Jyväskylä: University of Jyväskylä; 2019.
- (24) Saukkonen P. Kolmas sektori – vanha ja uusi. *Kansalaisyhteiskunta* 2013;1:6–31.
- (25) Brass J. Blurring boundaries: the integration of NGOs into governance in Kenya. *Governance* 2012;25:209–235. doi.org/10.1111/j.1468-0491.2011.01553.x
- (26) Bromley P, Meyer H. “They are all organizations”: the cultural roots of blurring between the nonprofit, business, and government sectors. *Admin Soc* 2017;49:939–966. doi.org/10.1177/0095399714548268
- (27) Walker E. *Grassroots for hire: public affairs consultants in American democracy.* Cambridge, MA: Cambridge University Press; 2014. https://doi.org/10.1017/CBO9781139108829
- (28) Denis J-L, Ferlie E, van Gestel N. Understanding hybridity in public organizations. *Public admin* 2015;93:273–289. doi.org/10.1111/padm.12175
- (29) Billis D. Towards a theory of hybrid organizations. Kirjassa: Billis D. (toim.) *Hybrid organizations and the third sector: challenges for practice, theory and policy.* Basingstoke: Palgrave Macmillan; 2010, 46–69.
- (30) Smith SR. Hybridization and nonprofit organizations: the governance challenge. *Policy Soc* 2017;29:219–229. doi.org/10.1016/j.polsoc.2010.06.003
- (31) Seibel W. Studying hybrids: sectors and mechanisms. *Organ Stud* 2015;36:697–712. doi.org/10.1177/0170840615580005
- (32) Möttönen S, Niemelä S. *Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot.* Helsinki: Otava; 2005.
- (33) DiMaggio PJ, Powell WW. The iron cage revisited: institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *Am Sociol Rev* 1983;48:147–160. doi.org/10.2307/2095101
- (34) Pirkkalainen P, Mohamed A, Aaltio I. Third sector hybridization and migrant integration: cases of two migrant youth organizations in Finland. *Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies* 2018;23:24–33.
- (35) Halme J. Työttömien yhdistykset Suomessa: opportunistiset strategiat selviytymiskeinoina. *Kansalaisyhteiskunta* 2015;6:28–50.
- (36) Pirkkalainen P. Maahanmuuttajat kolmannen sektorin muutoksessa. *Kansalaisyhteiskunta* 2015;6:51–73.
- (37) *Järjestöbarometri* 2018. Peltosalmi J, Eronen A, Litmanen T ym. *Järjestöjen toimintaedellytykset.* *Järjestöbarometri* 2018. Helsinki: Soste ry; 2018. Luettu 7.12.2019. https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/11/jarjestobarometri-2018-soste.pdf
- (38) Lund P. *Päihdetyön päiväkeskus. Katoava työmuoto vai tärkeä osa palveluketjua.* Helsinki: Hakapaino Oy; 2008.
- (39) Hyväri S. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Kirjassa: Nylund M, Yeung A B. (toim.) *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus.* Tampere: Vastapaino; 2005, 214–235.
- (40) Nylund M. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Kirjassa: Nylund M, Yeung A B. (toim.) *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus.* Tampere: Vastapaino; 2005, 195–213.
- (41) Halttunen-Sommerdahl R, Linna E. *Vapaaehtoistyö sosiaaliviraston näkökulmasta.*

- Helsingin kaupungin sosiaaliviraston selvityksiä. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Selvityksiä 2007:4.
- (42) Grönlund H, Falk H. Does it make a difference? The effects of volunteering from the viewpoint of recipients – a literature review. *Diaconia. The Journal for the Study of Christian Social Practice* 2019;10:7–26. doi.org/10.13109/diac.2019.10.1.7
- (43) Matthies A-L. Osallistumisen lupaus ja petos hyvinvointipalveluissa. *Sosiologia* 2017;2:149–165.
- (44) Harris M. Third sector organizations in a contradictory policy environment. Kirjassa: Billis D. (toim.) *Hybrid organizations and the third sector challenges for practice, theory and policy*. Hampshire & New York: Palgrave & McMillan; 2010, 25–45.
- (45) Grönlund H, Pessi AB. Suomen evankelisuterilaisen kirkon uusi julkinen rooli? *Kansalaisten odotukset kirkon hyvinvointityölle*. *Teologinen Aikakauskirja* 2/2017, 116–133.

HENRIETTA GRÖNLUND
TT, professori
Helsingin yliopisto
Teologinen tiedekunta

TUIJA SEPPÄLÄ
VTT, tutkijatohtori
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

LIITE I HYPOTEESIEN TESTAUKSESSA KÄYTETYT MUUTTUJAT

Omistajuus (H1)

Mille lähtökohdille toimipaikka perustuu? Valitkaa oheisista vaihtoehdoista kaikki toimipaikkaanne sopivat.

- a) uskonnollinen tai henkinen toimija
- b) poliittinen toimija
- c) kunnallinen toimija
- d) oma-aputoimija
- e) halu auttaa, ei tausta-aatetta
- f) muu, mikä?

Mikä on koulutustaustanne? Merkitkää oheiseen kenttään nykyisen työnne kannalta oleellinen koulutus.

Päätösvalta (H2)

Kuinka paljon seuraavat tahot vaikuttavat toimipaikan toimintaan?

- a) paljon, b) jonkin verran, c) vähän tai ei lainkaan, d) en osaa sanoa/ei koske toimipaikkaa
 - 1) organisaation hallitus
 - 2) toiminnanjohtaja tai muu toimipaikkaa johtava
 - 3) toimipaikan työntekijät
 - 4) toimipaikassa käyvät ihmiset
 - 5) muu, kuka?

Taloudelliset resurssit (H3)

Miten toimipaikan toiminta rahoitetaan? Arvioikaa seuraavien rahoituslähteiden merkittävyyttä toiminnan rahoituksen kannalta viimeisen vuoden osalta.

- a) merkittävä rahoituslähde, b) rahoituslähde, c) ei ole rahoittanut toimintaamme, d) en osaa sanoa
 - 1) jäsenmaksut
 - 2) kirkollisvero
 - 3) kaupungin budjettirahoitus
 - 4) kaupungin järjestötuki
 - 5) Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskuksen järjestötuki
 - 6) Euroopan sosiaalirahaston tuki

- 7) yksityishenkilöiden/yritysten lahjoitukset/tuki
- 8) organisaation sisäinen rahoitus (muu kuin edellä mainittu)
- 9) muu, mikä?

Mitä mieltä olette toimipaikkanne resursseista? Arvioikaa seuraavien resurssien riittävyyttä toimintanne näkökulmasta.

- a) täysin riittävä, b) joihinkin riittävä, c) riittämätön, d) ei koske toimipaikkaa/en osaa sanoa
- 1) rahoituksen määrä

Inhimilliset resurssit (H4)

Minkälaista työsuhteessa olevaa henkilöstöä toimipaikassa työskentelee? Merkitkää oheisten vaihtoehtojen kohdalle, kuinka monta eri henkilöä toimipaikassa on viimeisen kuukauden aikana työskennellyt.

- 1) kokoaikaiset palkatut työntekijät (yli 35 tuntia viikossa)
- 2) osa-aikaiset palkatut työntekijät (alle 35 tuntia viikossa)
- 3) työ- ja elinkeinotoimiston palkkatuella työllistetyt

Minkälaisia ei-työsuhteisia henkilöitä toimipaikassa työskentelee? Merkitkää oheisten vaihtoehtojen kohdalle, kuinka monta eri henkilöä toimipaikassa on viimeisen kuukauden aikana työskennellyt.

- 1) kuntouttavan työtoiminnan kautta työllistetyt
- 2) vapaaehtoiset
- 3) opiskelijat

Mitä mieltä olette toimipaikkanne resursseista? Arvioikaa seuraavien resurssien riittävyyttä toimintanne näkökulmasta.

- a) täysin riittävä, b) joihinkin riittävä, c) riittämätön, d) ei koske toimipaikkaa/en osaa sanoa
- 1) henkilöstön määrä
 - 2) henkilöstön osaaminen
 - 3) henkilöstön pysyvyys
 - 4) vapaaehtoisten määrä
 - 5) toiminnan jatkuvuus/vakiintuneisuus

Toiminnalliset prioriteetit (H5)

Minkälaista toimintaa, apua tai tukea toimipaikassa tarjotaan taloudellisessa niukkuudessa eläville ihmisille? Arvioikaa viimeisen vuoden osalta, kuinka merkittävä osa toimintaanne seuraavat asiat ovat olleet.

- a) merkittävä osa toimintaamme, b) osa toimintaamme, c) ei kuulu toimintaamme, d) en osaa sanoa
- 1) ruoka-apu (ruoan jakelu, ilmaiset tai edulliset ruokailut)
 - 2) materiaallinen tai taloudellinen apu (esim. rahaa, vaatteita)
 - 3) resurssien tarjoaminen omaehtoiseen toimintaan (esim. internet-yhteys, koneet ja laitteet)
 - 4) palveluneuvonta omien tai muiden työntekijöiden toimesta (esim. sosiaalietuuksista kertominen)
 - 5) palveluohjaus muiden toimijoiden palveluihin
 - 6) arjen taitojen ja elämän hallinnan tuki (esim. talousneuvonta, elintapaneuvonta)
 - 7) keskustelu- ja kuunteluapu
 - 8) ohjattu vertaistukitoiminta (esim. ryhmät)
 - 9) hengellinen tuki (esim. sielunhoito ja hartaudet)
 - 10) mahdollisuus kohdata muita ihmisiä
 - 11) mielekäs tekeminen (esim. harrastusryhmät, kulttuuritapahtumat)
 - 12) paikka, johon voi tulla viettämään aikaa
 - 13) työllistäminen
 - 14) vaikuttamistyö (esim. kokemusasiantuntijuus, edustaminen)
 - 15) uusien tietojen ja taitojen oppiminen
 - 16) mahdollisuus toimia vapaaehtoisena
 - 17) muu, mikä?